

Dargaggeessa Karaan Jalaa Badee

Description

Dhugumatti yeroo ammaa rakkoo fi fitnaa guddaa keessa jirra. Galaana fitnaa kana keessatti gosoонни namoota jalqaba nyaataman dargaggoota fi dubartoota. Dhugumatti dargaggoонни yeroo ammaa garam akka deeman malli harkaa bade, dukkanji jireenyaa isaan marse jira. Akkuma haati yoo ilma ofii dhabde raatoftu, dargaggoo fi shamarran ammaas kallattiin jirenya yommuu harkaa badu raataâ€™aa jiru. Haati hanga daaâ€™ima ofii argatutti hirriba gaarii ni raftii? Dargaggoon ammaas hirribaa gaarii ni rafu? Boqonnaa gaarii ni argatu? Sababni raataâ€™u fi dukkanji jirenya keessatti baduu maal taâ€™inna laata? Of gaafanne beeknaa? Maaliif jireenyi natti dukkanoofte jennee beeknaa?

Dhugumatti jirenyi isaaniif nuffin tan guuttamte fi hiika tan hin qabne taate jirti? Gubaa fi wal nyaatinsa keessatti adeemsifamu qabbaneessun kan ulfaatudha. Dukkanji gara hundaan isaan marsetu jira keessaa bahuun kan itti ulfaatu. Sababni kana hundaa maaliidhaa? â€œEessarrraa akka dhufan, maaliif akka jiraatan, eessa deemaa akka jiranâ€¢ deebii quubsaa hin arganne sila? Gaafiiwan sadan kanaaf deebii quubsaa osoo argatanii jirenyi isaanii tan ifaan guuttamte hin taatu sila? Garuu dargaggoонни ammaa maaliif karaan jalaa badee? Maaliif dhamaâ€™iinsa fi dukkanji jirenyaa keessatti kufanii? Sababni kanaa baayâ€™ee haa taâ€™uyyu malee mee ijoo kan taâ€™an muraasa isaanii haa ilaallu.

Hubachiisa: Ayaata(keeyyatoota) Qurâ€™aana armaan gadii keessatti Rabbiin â€˜Nuu, Keenyaâ€™ yeroo jedhu baayâ€™inna agarsiisuf osoo hin taane kabaja fi guddinna Isaaf malu agarsiisufi. Rabbiin guddaa dhiisati mootiin biyya tokko bulchuu, â€˜Nuti akkas gooneâ€¢â€™ jedhe maqdhaala baayâ€™inna fayyadama. Hatta Barreessan tokko kitaaba ofii keessatti, â€™Mata duree kana balâ€™innaan ibsinee jirra, ni ibsina..â€™ ofiin jedha. Kanaafu bakka kanatti â€˜Nuu fi Keenyaâ€™ maqdhaala baayâ€™inna osoo hin taâ€™in kan kabajaa fi guddinaati. Rabbiin Tokkicha, fakkaataa fi dorgomaa hin qabneedha. â€œ**Rabbiinis, â€˜gabbaramoota lama hin godhatinaa. Dhugumatti, Inni Gooftaa tokko qofa. Anuma qofa sodaadhaa.â€™ jedhe.â€¢**(Suura An-Nahl 16:51) Kanaafu, sheyxanni (seexaanni) wanta badaa qalbii keessanitti akka hin darbine of eeggadhaa. Sababoota karaan akka jalaa badu taasisan keessaa:

1.Maaliif akka jiraatan ni dagatan yookiin ni wallaalan- kunii sababa hangafaati fi jalqabaa karaan akka isaan jalaa badu taasisedha. Namni maaliif akka jiraatu yoo hin beekin akkamitti jirenyaa gaarii gaggeessaa? Namoonni baayâ€™een maaliif akka jiraatan yommuu gaafataman, deebiin isaanii, â€•Hojii gaarii argachuu, bakka gaarii tokko gahuu, fuudhu ykn heerumu, ijjolle gaarii argachuu. Ergasii duâ€™uu. â€•Ilmi namaa hawwii isaa wanta bineensoonnis raawwatan qofatti yoo gabaabse dhugumatti bineensota caalaa dukkana jirenyaa keessatti bada. Ä°lma namaa kabajamaa kanaaf kaayyoo murtaaâ€™a fi olâ€™aanaa taâ€™e jiraachu qaba. Kaayyoo kana yommuu beeku fi galmaan gahuuf yeroo hundaa carraaqu, sadarkaan isaa kan dabaluu, jireenyi isaa kan keessatti iftu kaayyoon olâ€™aanaan (ultimate goal) jiraachu qaba. Kaayyoo kana irraa dabnaan wanti isa eeggatu dukkana, gaabbi, dallansuu, gaddaa, rakkoo fi kkf dha. Kanaafu, kaayyoon ilma namaa guutu maaliidhaa?

Kaayyoo ilma namaa guutu Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aala) haala kanaan keenyata takkaan guduunfa:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّةَ وَالْإِنْسَانَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ
٥٦

â€œJinnii fi ilma namaa akka Ana qofa gabbaraniif malee hin uumne.â€• Suurah Az-Zaariyat 51:56

Dhugumatti namni yommuu ibaadaa (gabbarii) Rabbii irraa fottoquu jirenyi isaa dukkanaa fi dhiphinnaan tan guuttamte taati. ibaada yoo jennu afaan oromotti yoo deebisnu Rabbiin gabbaruu yoo taâ€™uu hiikni isaa balâ€™aan jaalala Rabbii barbaadun wanta Rabbiin irraa nama dhowwe irraa dhowwamuu fi wanta itti nama ajajee hojjachuudha. Karaa biraatin Rabbii harka kenu jechuudha. Salaanni, zikriin, duâ€™aayin, soomni, zakaan, hajjiin ibaadadha. Garuu ibaadan kanniin qofatti kan daangeefamee miti. Hiika fi yaadrimee balâ€™aa kan of keessatti hammatedha.

Osoo kaayyoon keenya kana taâ€™ee hoo?

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِقَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
١٦٢

Jedhi, â€œDhugumatti, salaanni kiyya, qalmi kiyya, jirenyi tiyyaa fi duuti tiyya Rabbii Gooftaa aalamaa (addunyaa) hundaatifii.â€• Al-Qurâ€™aan suurat Al-Anâ€™aam 6:162

Salaanni, qalmii (wareegni), jirenyi fi duuti teenya guutun yoo Rabbii taate, maaltu nu dhiphisa? Halkanii guyyaa kan dhiphannuuf bar, hojiin keenya Rabbiin ala wanta biraatiif yommuu taâ€™uudha. Rabbii jiraachu dhiisne yommuu wanta biraa jala fiignu mucucaanne kufna. Kanaafu, salaanni, ibaadan kamiyyuu, yoo Rabbii taâ€™ee yeroo san ni milkoofna. Yoo Rabbii jenne jaalanee, yoo Rabbii jenne jibbine, Rabbiin na arga jenne wanta fokkuu irraa yoo fagaanne, Rabbii jenne wanta gaarii yoo hojjanne ykn dubbanne, Rabbii jenne yoo calâ€™isne, rakkoo nu qunnameef Rabbii jennee yoo obsine, jirenyi teenya milkaaâ€™innaa fi gammachuun guuttamti. Kanaafu wanta biraatif jiraachu fi duâ€™uu dhiisne Rabbii jenne haa jiraannu, haa duunu.

Rabbit (subhaanahu wa taâ€™aala) daandii qajeela fi ifaa yommuu nutti agarsiisu ammas akkana jedha:

â€œYaa ilmaan Aadam! Sheyxaana hin gabbarinaa, inni isiniif diina ifa baâ€™aadha.â€œchuun waadaa gara keessanitti hin dabarsinee?

â€œAna gabbaraa, kanatu karaa qajeeladhaâ€ (Isiniin hin jennee?) Suuratu Yaasin 36:60-61

Ilmi namaa yoo Rabbiin qofa hin gabbarin, wantoonni inni gabbaru lakkoofsa hin qaban. Fedhiin isaa, sheyxaanni, ilmii namaa fi kkf gabraa fi tajaajilaa isa godhatu. Harqoota gabrummaa isaanii jalatti kufuun jireenya daraaraa fi dhiphinnaa jiraata. Rabbiin qofa gabbaruun, Isaaf qofa jedhanii jiraachun immoo bilisummaa fi gammachuu dhugaa nama goonfachiisa. Nama ibaada Rabbii dhandhametu bilisummaa fi gammachuu dhugaa kana beeka. Kanaafu, sababni guddaan dargaggoota jalaa karaan akka baduu fi jireenyi akka itti dukkanooftu taasise, kaayyoo uumamaniif wallaalu, sheyxaana hordofuu fi Rabbiin gabbaruu (ajajamuu) irraa garagaluudha.

Sababni kanaa guddaan immoo

2.Ifa irraa garagalan“ manni yoo ifa hin qabaatin hangam akka dukkanaa™u ni beekna. Mana kana keessaa haala salphaan deemanii waa hojjachuun ni ulfaata. Haaluma kanaan, namni jireenyi isaa dukkana taate, haala salphaan ishii keessa deeme wanta isa fayyadu hojjachuu fi wanta isa miidhu irraa dheessun itti ulfaata. Akkuma manaaf ampuulin ibsaa barbaachisu, jireenyaafis ifni ni barbaachisa. Ifni suni maaliidhaa? Rabbiin (subhaanahu wa ta™aala) akkana jedha:

يَأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُم بُرْهَنٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا

â€œYaa ilmaan namaa! Dhugumatti ragaan Gooftaa keessan irraa taâ€™e isintti dhufee jira. Ifa mulâ€™ataa taasifnees gara keessanitti buufne jirra.â€œ Suura An-Nisaa 4:174

Ifni kunis Qurâ€™aana.

الرَّحْمَنُ أَنزَلَنَا إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلْمَاتِ إِلَى
النُّورِ يَادُنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

â€œAlif,Laam, Raa.(Yaa Muhammad) [Kuni] Kitaaba akka ati ilma namaa dukkana keessaa gara ifa [Islaamatti] hayyama Gooftaa isaanitiin gara karaa [Rabbii] injifataa, faarfamaa taâ€™e

baafuu gara keetti buufnedha. (Suura Ibraahim 14:1)

Kanaafu, ilmi namaa Qurâ€™aanatti yoo gore hayyama Rabbiit dukkana cillimii keessaa gara ifaatti baha. Qurâ€™aana irraa yoo gore immoo jirenya rakkoo fi danqaa (cinqii) jiraata.

â€œ(Rabbiin) ni jedhe â€˜Gariin keessan gariif diina taâ€™aatii, isin lamaanu walumaan ishee (jannata) keessaa (gara dachiitti) gadi buâ€™aa. Ergasii Ana irraa qajeelfamni yoo isinitti dhufe, namni qajeelfama Kiyya hordofe (addunyaa tana keessatti) hin jallatus, (Aakhirattis) hin rakkatu. Garuu namni yaadanno (Qurâ€™aana) Kiyya irraa garagale- dhugumatti jirenya dhiphoo taâ€™etu isaaf jira. Guyyaa Qiyaamas jaamaa goonee isa Kaafnaâ€™ Suura Xaahaa 20:123-124

â€“Namni qajeelfama Kiyya hordofe (addunyaa tana keessatti) hin jallatus, (Aakhirattis) hin rakkatu (hin dararamu).â€™ Ilmi namaa yommuu qajeelfama Rabbii hordofuu, addunyaa tana keessatti jallatuu fi Aakhiratti immoo dararamu irraa ni baraarama. Jallachuu fi dararamuun kan jiruudha. Garuu Rabbiin gabroottan Isaa kanneen qajeelchaa Isaa hordofan badii kanarraa ni eega. Dararaan kan dhalatu yommuu jallinna hordofaniidha. Namnitichi hanga fedhe wanta addunyaan isaa kennitu osoo qabaateyyu, yoo jallinna irra jiraate, isaaf addunyaa fi aakhiratti dararaa fi rakkinnatu jira. Qananii dhowwamaa hunda irraa kan dhalatu laalaa fi dhuma badaadha. Yommuu ilmaan namaa qajeelcha Rabbii irraa jallatan, dhiphinna, dhamaâ€™iinsa fi tasgabbi fi dhabuu keessatti lixu. Asi achi warraaqu, oli gadi battisu. Dararaan dhiphinni fi dhamaâ€™iinsi kanarraa kan dhalatuudha, namtichi osoo hanga fedhe qananii addunyaa tanaa kuufateyyu. Dararaan guddaa fi hamaan hundarra caalu dararaa aakhiraati (jirenya boodati). Garuu warroonni qajeelcha Rabbii hordofan jallinnaa fi dararaa kana irraa nagaha bahu. â€œ

Yommuu ilmi nammaa hariiroo isaa fi Rabbiin jiddu jiru addaan kutu fi rahmata Isaa balâ€™aa dhabu, namni ni dhiphata, ni gidirama osoo hanga fedhe qananii addunyaatin dureessa taâ€™eeeyyu. Inuma qananiin tuni madda dararaa fi dhiphinnaa itti taati. Gosoota dhiphinnaa keessaa dhiphinni badaan dhiphinna Rabbii fi rahmata Isaa irraa fagaachu irraa dhalatuudha. Yaaddo, shakkii fi dhamaâ€™iinsa keessatti dhiphinni ifatti of mulâ€™isa. Wanta qabutti garmalee dhiphachuu siritti itti rakkatee qabata, tasa kasaaru sodaata.(Wanta takka jalaa badeef garmalee gadda, jirenyaa isaa funduraatif garmalee dhiphata.) Yeroo hundaa jirenyaa toltaa fi qananii kamu dharraâ€™a, hawwii addaan hin cinne of keessatti gabbisa. (Kuni hundi bokkaa dhiphinnaa fi dararaa itti roobsa). Namoonni gonkumaa tasgabbii dhugaa argachuu hin dandaâ€™an hanga isaan amantaa isaanii guutu Rabbiin irra godhanii fi funyoo (Qurâ€™aana) Isaa siritti qabatan malee. (Yommuu isaan Rabbiin irratti hirkatanii fi Qurâ€™aana Isaa siritti qabatan, tasgabbii dhugaa argatu, nageenyi qalbii isaani keessa diriira.Wanta isaan jala darbeefis gadduu osoo hin taâ€™in obsun mindaa Rabbiin irraa eeggatu, jirenyaa funduraa isaanitiif Rabbiin abdachuu baâ€™aa yaaddo ofirraa kaasu.Namni Rabbiin irratti hin hirkanne immoo gammachuu fi tasgabbii akkanaa eessaa argataa?) Namni kana irraa fotoqe yeroo hundaa jirenyaa dhiphinnaa fi dararaa

jiraata. Namni ergaa Rabbii irraa duubatti deebiâ€™e dhugumatti daangaa darbee jira. Qananii hundarra guddaa fi ergaa garmalee qaalii taâ€™e kan Ergamaan Rabbii itti fide irraa garagaluun gara duubatti deema. (Akkuma inni addunya tana keessatti Ergaa Rabbii irraa jaamaa taâ€™e Guyyaa Qiyaamas jaamaa (ballaa) taâ€™ee kaafama.)â€œ In The Shade of The Qurâ€™an Volume 11 (fuula 365) irraa fudhatame.

Kanaafu sababni guddaan lamaffaan dargaggoonni akka karaan jalaa badu taasise, â€˜Ifa (Ergaa) Rabbii irraa garagalani.â€™ Yookaa gadi taaâ€™ani hin baratan yookiin hin qoâ€™atan. Osoma fedhii lubbuu jala deemanii fi addunyaa ariâ€™anu Qurâ€™aanaa irraa garagaluun jirenyi itti dukkanoofte. Kitaaba meeqa dubbisu, interneeti irratti saâ€™aati meeqa gubu garuu Qurâ€™aanaa banatanii jirenya isaanii foyyefachuun isaan jibbisiisa. Sababni kanaa maaliidhaa?

3.Cubbuu hojjachuu itti fufuu fi gara Rabbii deebiâ€™uu dhiisudha Uumamaan ilmi namaa ni dogongora. Garuu dogongora san keessa turuun jirenya isaa dukkaneessun wanta isaaf maluu miti. Dhugumatti cubbuun baâ€™aa guddaa namatti taâ€™a. Yommuu cubbuu raawwattu wanti guddaan tokko akka sitti feâ€™amee fi sammuu keessatti dhiphinna sirraa hin kaanetu sitti dhagahama. Baâ€™aa kana ofirraa buusuf karaan hundarra caalu gara Rabbii deebiâ€™anii araarama Isa kadhachuudha. Yommuu araarama Isa kadhattu, baâ€™aa kana sirraa kaasun jirenya tasgabbii fi nageenya jiraatta. Sammuun tee ni banamti, iiji tee wanta gaarii argiti. Hubannoo fi gamnummaa horatta. Kanaafu, sababni sadaffaan jirenya ilma namaa guutu namatti dukkaneessu cubbuu raawwachuu fi erga raawwatani gara Rabbii deebiâ€™uu dhiisudha. Yommuu namtichi cubbuu erga raawwate booda gara Rabbii deebiâ€™uun araarama kadhachuu dhiisu, cubbu irratti cubbuu dabalun daran galaana cubbuutti lixa. Kanaafu, dogongoraa fi cubbuu erga raawwanne booda dafne gara Rabbii haa deebinu.

Harâ€™aaf asirratti nu gaha. Insha Allah, torbaan furmaata isaa ni ilaalla. Hin badina, deebiâ€™a. Turtii gaarii.

Date Created

December 30, 2016

Author

admin